

Kroniky a kronikáři města Miletína

Miletínská historie bezprostředně souvisí se jmény badatelů, jakými byli Josef Špringer, Jan Nepomuk Lhota nebo Josef Ladislav Jandera. Z jejich usilovné práce vzešly dvě publikované monografie a rozsáhlé rukopisné dílo, které staví nejen na dochovaných archivních pramenech, ale především na zápiscích a sebraných zprávách miletínských lidových písmáků a kronikářů. A právě osoby a dílo nejvýznamnějších z nich má přiblížit následující seriál.

4. O d k a z podzvičinských písmáků 19. století

Zdálka ne všem nadšencům a milovníkům starých památek a historie rodného kraje se podařilo svoji zálibu povznést a završit vytvořením uceleného díla, souvisle sepsaných pamětí, kroniky. Často zůstali u výpisků, skic a rodinných letopisů, které posléze zmizely pod nánošem času, v nejlepším případě posloužily úspěšnějším kolegům jako základ pro jejich práci. Připomeňme si některé z nich.

V tomto ohledu nejvýraznějším z generace žáků faráře Jana Arnolda nebyl ani Erben, ani Jan Nepomuk Lhota (kterému bude věnován poslední díl seriálu), ale univerzitně vzdělaný sedlák z nedaleké Třebihoště Jan Petera. Ve sběratelských a badatelských aktivitách byl nepochybně vytrvalejší a také všestrannější, než jeho společensky úspěšnější vrstevníci. Narodil se 27. září 1810 a podobně jako Erben s Lhotou studoval i on v Praze na právnické fakultě. Zde se přátelil mj. s Karlem Hynkem Máchou, který jej neopomenul navštívit při své Krkonošské pouti. Po studiích Petera nějaký čas působil ve vrchnostenské kanceláři v

Poličanech, pak však byl nucen ujmout se rodinného hospodářství. I při selské práci se však věnoval své zálibě a neustále shromažďoval historické zprávy, opisoval staré listiny, texty knih i články z novin, sestavoval rodokmeny. Bohatě využíval zejména vrchnostenský archiv v Poličanech a svoji překvapivě rozsáhlou knihovnu: nové knihy mu kupoval a z Prahy pravidelně posílal mj. právě spolužák Karel Jaromír Erben.

Vedl si pečlivě deníky, v letech 1875 – 1889 také třebíhošťskou obecní kroniku. Hlavním předmětem jeho historického zájmu byly pochopitelně obce jeho domácího panství, zejména Bílé Poličany, Lanžov a Třebíhošť, zajímalo ho ale rovněž sousední Miletínsko a v širším záběru celé východní Čechy.

Téměř o generaci mladší byl nadlesní miletínského velkostatku Julius Hrdlička (nar. 2. července 1827). Nebyl zdejším rodákem, pocházel z Orlických hor a před příchodem do Miletína v roce 1863 působil na velkostatku v Cholticích, který stejně jako v té době Miletín patřil hraběnce Marii z Thun-Hohensteinu. Až do roku 1873 vykonával kromě práce

nadlesního též funkci hlavního správce miletínského velkostatku. Poté byl však kvůli nějakým nesrovnalostem předčasně penzionován. Zůstal v Miletíně a žil zde dále zatrpklým, staromládeneckým životem. Brzy po jeho příchodu do Miletína se na něj obrátil Josef Petera s prosbou o zapůjčení některých písemností z miletínského vrchnostenského archivu. Hrdlička mu ochotně vyhověl a sám si začal aktivně pořizovat výpisky a opisy starých listin. Vzájemná spolupráce s Peterou jej tak brzy přivedla i k vlastnímu živému zájmu o starožitnosti a místní dějiny.

Třetím, koho lze v této souvislosti jmenovat, byl miletínský měšťan Rudolf Dreyschuk (nar. 7. listopadu 1844). V roce 1875 převzal od otce rodinný hostinec v Miletíně čp. 7 – 8, zadluženou a upadající živnost však nedokázal vzkřísit a v roce 1877 podlehl dědictví exekuční dražbě. Později si pronajal hostinec v čp. 92 a žil s manželkou Františkou, roz.

Pečenkovou, v domě jejich rodičů čp. 103. Byl aktivní ve spolcích a i on se zajímal o historii; přátelil se pravděpodobně s Juliem Hrdličkou, který podle svědectví Josefa Bidla často navštěvoval původní Dreyschukův hostinec U Černého orla. V roce 1880 si opsal Žábovy Paměti, které pro něj byly pravděpodobně bezprostředním podnětem k tomu, že záhy začal psát také vlastní, rodinnou kroniku. Tu vedl až do své smrti.

Tito pánové, společně s Janem Nepomukem Lhotou, byli vůdčími představiteli regionálního miletínského dějepisceví ve druhé polovině 19. století. Ovšem přelom 80. a 90. let přinesl tomuto dějepisceví zlé časy: Rudolf Hrdlička, Josef Petera i Rudolf Dreyschuk zemřeli krátce

po sobě v roce 1889, J. N. Lhota v říjnu 1890.

Julius Hrdlička zemřel 5. dubna 1889 v okresní nemocnici v Hořicích, bez vlastních potomků. Jeho pozůstalost přijeli vypořádat příbuzní, kteří uspořádali přímo v jeho miletínském bytě dražbu. Podle pamětníka Josefa Bidla se prodalo velké množství věcí, nábytku, zbraní a jiných starožitností a byla získána značná suma peněz. O písemnostech a archiváliích se Bidlo nezmiňuje. Ve sbírkách Městského muzea v Hořicích je uložen teprve od roku 1924 soubor šestnácti číslovaných složek osmerkového formátu (v jejich řadě jeden, č. 15 chybí) a několik dalších, neúplných a nečíslovaných složek s neúplným rejstříkem, které Josef Špringer později určil jako Hrdličkovy zápisky. Jsou převážně německé, psané rutinovanou, těžko čitelnou německou novogotickou kurzívou. Obsahují nejruznější neuspořádané výpisky a poznámky: pozoruhodné jsou především jmenné seznamy miletínských farářů, učitelů, vrchnostenských direktorů, purkmistrů atd. Poznámky jsou v současnosti nadepsány K topografii Miletína. Z pozůstalosti J. Petery z Třebihoště a jako součást Peterovy pozůstalosti jsou také uloženy v muzeu, kam se dostaly s pozůstalostí jednoho

ze zakladatelů muzea, Františka Pokorného. Kromě tohoto sešitku se dochovalo několik drobných písemností rovněž v miletínském muzeu a jsou v současnosti uloženy v archivu tohoto bývalého muzea v Miletíně.

Josef Petera přežil Julia Hrdličku o pouhých 25 dní, zemřel doma v Třebihošti 1. května 1889. Teprve nyní mnoho sousedů a lidí z okolí spatřilo bohatství jeho knihovny. Petera zemřel bez potomků i bez bližších příbuzných, většina knih byla proto vzápětí rozebrána náhodnými příchozími, pouze jejich část zachránil Peterův přítel, archeolog František Pokorný, který je spolu s některými písemnostmi později předal hořickému muzeu. Další část písemné pozůstalosti shromáždil třebihoštský učitel a kronikář František Skalický. V ní se měly nacházet především Peterovy „deníky“. Z těchto materiálů čerpal naposledy v první polovině 50. let 20. století Josef Špringer pro svoji Kroniku Miletína. Po smrti Františka Skalického v roce 1954 se však většina těchto písemností ztratila. Některé jednotliviny, např. přehled Peterových spolužáků ze studií získalo miletínské muzeum K. J. Erbeny (Skalický je věnoval muzeu ještě před svou smrtí), o většině písemností z této části Peterovy pozůstalosti však už po smrti Františka Skalického není žádných konkrétních zpráv. Současnému badateli se tak nabízí pouze zmíněné jednotliviny uložené na Městském úřadě v Miletíně, kopie Peterovy třebihoštské kroniky z let 1875 - 1889 na Obecním úřadě v Třebihošti, písemnosti ve sbírce hořického muzea a starší publikované texty autorů, kteří měli ještě Skalického materiál k dispozici.

○ pozůstalosti Rudolfa Dreyschuka nejsou dostupné žádné zprávy. Zemřel 3. prosince

1889 na zánět ledvin, dědičkou byla jeho manželka Františka. Znáмым pozůstatkem jeho dějepisného zájmu je pouze opis Žábových Pamětí z roku 1880 a rodinná kronika, která však není v současnosti k dispozici (podle dostupných zpráv byla naposledy v držení rodiny Laušmanových). Tuto, tzv. velkou Dreyschukovu kroniku (kniha měla kolem pěti set stran) využíval naposledy v 50. letech 20. století Josef Špringer, který z ní pořizoval některé výpisky do své Kroniky Miletína. Z jím zaznamenaných odkazů si tak lze učinit rámcovou představu rozsahu a obsahu kroniky: Dreyschuk v ní popisoval nejen dějiny vlastní rodiny, ale i miletínskou historii, všiml si památek, či šlechtických rodů, které Miletín vlastnily. Mimořádnou pozornost věnoval událostem války v roce 1866. Nezbyvá než doufat, že se tato kronika opět objeví a její obsah bude zveřejněn.

Po roce 1890 tedy v Miletíně najednou nebyl nikdo, kdo by projevil aktivní zájem o písemnosti, archivní a historický materiál posbíraný těmito badateli, jejich pozůstalosti byly proto zčásti zničeny, zčásti rozptýleny mezi nejruznější osoby a instituce. Příštích deset, patnáct let trvalo v tomto ohledu určité vakuum, jehož následkem je například skutečnost, že nemáme žádné zprávy o archeologických nálezech, které se nepochybně musely objevit při přestavbě kostela v letech 1898 - 1900. Situace se změnila teprve se zahájením činnosti Muzejního odboru Okrašlovacího spolku, založením muzea po roce 1906 a nástupem nové generace badatelů a milovníků miletínské historie, do níž patřili Bohumil Hoffmann, František Birner, bratři Kučerové, Alois Kněžourek, Jaroslav Šulc, Josef Špringer a další.

autor článku: Jan Hlavatý

